

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертацію Андросенка Артема Олександровича
«Розвиток педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового
навчання і технологій в умовах магістерської підготовки»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки**

Актуальність теми дослідження. Інтеграція України в європейський і світовий культурно-освітній простір, а також у глобалізоване виробничо-економічне співтовариство вимагає підвищення конкурентоспроможності національної освіти. Ефективне розв'язання поставлених перед нею завдань залежить від науково-творчого потенціалу, інноваційної діяльності та педагогічної майстерності фахівців.

У зв'язку з цим, сучасна реформа освітньої системи України передбачає суттєве розширення професійної діяльності педагогів на всіх рівнях освіти. Для викладача вже недостатньо лише володіти предметом і методикою його викладання – необхідний високий рівень професійної компетентності.

Технологічна освітня галузь має значні можливості для розвитку педагогічної майстерності здобувачів вищої освіти. З огляду на це вдосконалення процесу підготовки майбутніх учителів трудового навчання і технологій у закладах вищої освіти є необхідним у контексті формування їхньої педагогічної майстерності відповідно до сучасних вимог, визначених у нормативно-правових актах.

Усе це засвідчує необхідність суттєвого вдосконалення підходів до розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів загальної середньої освіти в умовах освітніх трансформацій. Особливо актуальним є дослідження цього феномену серед майбутніх учителів трудового навчання і технологій, зокрема в межах їхньої магістерської підготовки.

Дисертація виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка за темами кафедр: «Підготовка фахівців у закладах вищої освіти в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0122U002010); «Розвиток педагогічної майстерності педагога професійного навчання в умовах освітніх трансформацій» (державний реєстраційний номер 0019U000357).

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Аналіз дисертації Андросенка Артема Олександровича засвідчив, що автор з належною повнотою схарактеризував досліджувану проблему, сформулював концептуальні ідеї, які було послідовно реалізовано в дисертації в процесі розв'язання поставлених завдань, і отримав нові науково обґрунтовані результати. Наукова новизна здобутих результатів полягає в тому, що *вперше*:

– виявлено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового навчання і технологій в умовах магістерської підготовки (підвищення мотивації до розвитку педагогічної майстерності здобувачів вищої освіти; запровадження завдань до практичної підготовки, що сприяють розвитку педагогічної майстерності майбутніх фахівців; удосконалення змісту підготовки майбутніх учителів трудового навчання і технологій у закладах вищої педагогічної освіти, спрямованого на розвиток їхньої педагогічної майстерності; застосування інноваційних технологій навчання у фаховій підготовці майбутніх учителів трудового навчання і технологій);

– розроблено модель розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового навчання і технологій в умовах магістерської підготовки, що охоплює чотири взаємопов'язані блоки: методологічно-цільовий (мета, завдання, методологічні підходи, принципи), суб'єктний (науково-педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти (магістранти)), змістово-технологічний (компоненти, зміст, етапи розвитку педагогічної майстерності, педагогічні технології, форми організації освітнього процесу, засоби навчання, методи) та оцінювально-результативний (критерії, показники та рівні розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового навчання і технологій, результат);

– розроблено навчально-методичний супровід розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового навчання і технологій в умовах магістерської підготовки, що становить сукупність навчально-методичного забезпечення освітнього процесу, засобів навчання, спрямованих на реалізацію педагогічних умов і функціонування моделі розвитку досліджуваного феномену;

уточнено:

– сутність поняття «педагогічна майстерність майбутніх учителів трудового навчання і технологій», яку автор потрактовує як інтегративну якість особистості, що базується на гармонійному поєднанні системи психолого-педагогічних, методичних і предметних знань, умінь, навичок, досвіду педагогічної діяльності, мотивів, цінностей, особистісних якостей (гуманістична спрямованість, ерудиція, справедливість, толерантність, принциповість, людяність, відповідальність, прагнення до самоорганізації, самоосвіти й саморозвитку тощо) і виявляється в її новаторстві, творчості, мобільності та спроможності до успішного розв'язання завдань технологічної освіти учнів;

– структуру педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового навчання і технологій, уточнення полягає у виокремленні компонентів (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісно-рефлексійний);

– критерії (мотиваційно-ціннісний, світоглядно-когнітивний, діяльнісно-технологічний, особистісно-рефлексійний), показники та рівні (початковий, середній, достатній, високий) розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового навчання і технологій в умовах

магістерської підготовки; уточнення полягає у визначенні окреслених категорій згідно з метою педагогічного дослідження;

удосконалено:

– навчально-методичний супровід процесу розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового навчання та технологій в умовах магістерської підготовки; удосконалення полягає в доповненні змісту підготовки здобувачів освіти, визначенні специфічних принципів, доборі інноваційних технологій, форм і методів розвитку досліджуваної якості майбутніх фахівців;

подальшого розвитку набули:

– теоретичні положення щодо розвитку педагогічної майстерності майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої педагогічної освіти.

Достовірність результатів наукового дослідження підтверджується використанням оптимального комплексу емпіричних, теоретичних і статистичних методів, що відповідають визначеним цілям і завданням; обґрунтованою методологією; репрезентативністю експериментальної вибірки, а також упровадженням отриманих результатів у практику закладів освіти.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Полягає в розробленні й упровадженні в освітній процес професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання і технологій за ОС «Магістр» у закладах вищої педагогічної освіти навчально-методичного супроводу розвитку їхньої педагогічної майстерності, що передбачає доповнення змісту освітніх компонентів («Інноваційна педагогіка», «Методика технологічної освіти», «Дослідження в технологічній освіті», «Інформаційні технології в дослідницькій діяльності») та завдань педагогічних практик («Науково-педагогічна в закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти (на робочому місці вчителя технологій)», «Науково-дослідницька») складником, спрямованим на розвиток педагогічної майстерності; авторського вибіркового освітнього компонента «Педагогічна майстерність учителів технологій» (навчальна й робоча програми, силабус, конспекти лекцій, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи здобувачів освіти, система оцінювання навчальних досягнень студентів тощо); авторського навчально-методичного посібника «Розвиток педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового навчання і технологій»; методичних розробок занять, виховних заходів; діагностичного інструментарію для визначення рівнів розвитку компонентів педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового навчання і технологій.

Результати дослідження були впроваджені в освітній процес Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка, Центральноукраїнського державного університету імені

Володимира Винниченка та Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. Дисертація А. О. Андросенка написана нормативною українською мовою, має чітку логічну структуру і складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації – 346 сторінок, з яких 198 сторінок становить основний текст.

У вступі достатньо повно обґрунтовано актуальність теми дисертації та коректно визначено мету, об'єкт, предмет та завдання дослідження.

У першому розділі здійснено аналіз проблеми розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового навчання і технологій у педагогічній теорії та практиці, репрезентовано зміст та структуру зазначеної якості, критерії, показники та рівні її розвитку. Другий розділ містить наукове обґрунтування педагогічних умов, проєктування моделі та розроблення методики розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового навчання і технологій. У третьому розділі репрезентовано методику і результати проведеного педагогічного експерименту.

Отже, дисертація А. О. Андросенка за змістом та формою є завершеною науковою працею і засвідчує наявність особистого внеску здобувача в науковий напрям. Наукова робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

За результатами перевірки тексту на унікальність за допомогою програмного забезпечення *StrikePlagiarism* та аналізу матеріалів дисертації ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації не виявлено. Використані ідеї, результати й тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело. Отже, дисертацію виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи. У межах дослідження опубліковано 41 науково-методичну працю, з яких 36 – одноосібні. Основні результати викладено у 2 статтях, опублікованих у міжнародних періодичних виданнях, що індексуються в Scopus та Web of Science; 5 статтях у наукових фахових виданнях України з педагогічних наук (категорія «Б»); 1 навчально-методичному посібнику; 1 розділі колективної монографії; 30 публікаціях у матеріалах науково-практичних конференцій та 2 додаткових публікаціях, що відображають результати дослідження.

Аналіз дисертації та наукових публікацій А. О. Андросенка засвідчує повне відображення основних положень дослідження, його наукової новизни та рівня апробації, що відповідає встановленим вимогам.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом високо оцінюючи наукову та практичну значущість здобутих результатів, варто відзначити окремі дискусійні аспекти та висловити певні побажання:

1. У дисертації досить повно проаналізовано наукові праці та нормативно-правові документи з проблеми дослідження. Проте, на нашу

думку, доцільно було б доповнити роботу аналізом зарубіжного досвіду розвитку педагогічної майстерності майбутніх педагогів, що може бути адаптований до української системи освіти.

2. У процесі опису змістово-технологічного блоку моделі розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового навчання і технологій в умовах магістерської підготовки автор визначає окремі освітні компоненти («Інноваційна педагогіка», «Методика технологічної освіти в профільній школі й ЗФПО», «Дослідження в технологічній освіті», «Інформаційні технології в дослідницькій діяльності» тощо), у змісті яких, на його думку, є потенційні можливості для доповнення окремих змістових модулів і тем питаннями, спрямованими на розвиток педагогічної майстерності здобувачів вищої освіти. Утім не зрозумілим залишається відбір цих освітніх компонентів, оскільки в тексті аргументоване пояснення відсутнє.

3. У тексті дисертації прослідковується паралельне оперування поняттями: «педагогічна майстерність», «педагогічна майстерність майбутніх учителів», «педагогічна майстерність майбутніх учителів трудового навчання і технологій», «педагогічна майстерність майбутніх учителів трудового навчання і технологій в умовах магістерської підготовки».

Зауваження та побажання носять дискусійний характер, не заперечують наукової новизни та практичної значущості дослідження і не впливають на його загальну позитивну оцінку.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Дисертація Андросенка Артема Олександровича на тему «Розвиток педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового навчання і технологій в умовах магістерської підготовки» виконана на високому науковому рівні, є завершеним, самостійним дослідженням, що відображає авторську роботу над актуальною науковою проблематикою. Теоретичні та практичні результати підтверджують розв'язання важливого наукового завдання в межах спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки.

Актуальність, практична значущість і наукова новизна дисертації відповідають вимогам чинного законодавства України, зокрема пунктам 6–9 Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Здобувач Андросенко Артем Олександрович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка

Борис ШЕВЕЛЬ

